

The background of the cover features a magnifying glass with a dark handle and a circular lens. The lens is positioned over a document with horizontal lines, suggesting text. In the lower-left quadrant, a large, stylized logo is visible through the magnifying glass. The logo consists of a circle containing a stylized, bold letter 'W' or a similar symbol. The entire scene is overlaid on a solid light blue background.

Dossier Media.cat

La cobertura mediàtica de la mort de Samaranch

Anàlisi del tractament
de la premsa escrita i digital
i dels Telenotícies de TV3

Abril 2010

Dossier Media.cat

**La cobertura mediàtica
de la mort de Samaranch**

Anàlisi del tractament
de la premsa escrita i digital
i dels Telenotícies de TV3

**Miquel Andreu, Ivan Mullor,
Roger Palà i Humbert Roma**

Media.cat

escacc

grup de periodistes
Ramon Barnils

1. Introducció	2
2. Objectius	3
3. La militància franquista	4
4. Els casos de corrupció al capdavant del COI	7
5. El fre a les aspiracions olímpiques de Catalunya	9
6. El ressò a la premsa esportiva	11
7. El tractament de la premsa internacional	13
8. L'impacte en les xarxes socials	15
9. Conclusions	16

Hi ha esdeveniments que posen en qüestió de forma significativa la qualitat del sistema comunicatiu d'una societat. Un d'ells ha estat, sens dubte, en l'espai català de comunicació que analitza de forma crítica Media.cat, la mort de Juan Antonio Samaranch, esdevinguda el passat 21 d'abril. Per les dades biogràfiques que cada mitjà n'ha destacat, per les que ha posat en segon terme i, també, per les que ha amagat o justificat de forma poc convincent. I també és bàsic analitzar la relació de les estratègies comunicatives dels mitjans amb les que han adoptat les persones i institucions que conformen el poder polític i econòmic al nostre país, ja que demostra una estreta dependència d'ell, en la nostra societat.

Juan Antonio Samaranch va fer carrera política en el règim franquista, al qual s'havia adherit durant la guerra. Es va afiliar a la Falange, el partit únic, i mai no en va renegar. Fins a les darreries del règim, com mostren els testimonis gràfics, va lluir camisa blava i jaqueta blanca de jerarca de la dictadura. Delegado Nacional de Deportes el 1966 i president de la Diputació de Barcelona el 1973 per nomenament del dictador –per a qui sempre va tenir paraules d'elogi–, quan aquest va morir es va apartar de la primera línia política, després d'un tímid intent de participar-hi amb un projecte de partit polític conservador, que va fracassar.

La seva trajectòria, tant amb el franquisme com després, va anar lligada a negocis immobiliaris –com ara la construcció del barri de Ciutat Meridiana a Barcelona–. Com a ambaixador espanyol a Moscou, va anar teixint la xarxa d'influències que el portarien a la presidència del Comitè Olímpic Internacional el 1980. Des d'aquest lloc va potenciar el professionalisme dels esportistes participants i el negoci econòmic dels Jocs Olímpics, va propiciar la seva celebració a Barcelona el 1992 i va fer aprovar noves regles per impedir a les nacions sense Estat, entre elles Catalunya, tenir comitè olímpic i representació pròpia. Dins del COI també va haver d'afrontar diversos escàndols econòmics i d'influències durant el seu mandat al capdavant de l'organisme (1985-2001). Va ser president de La Caixa del 1986 al 1999, any en què en va ser nomenat president d'honor. El govern de la Generalitat de Catalunya li va atorgar la Medalla d'Or el 1985 i el rei d'Espanya el va fer marquès el 1991.

L'objectiu d'aquest dossier d'urgència de Media.cat, l'observatori crític dels mitjans impulsat pel Grup de Periodistes Ramon Barnils amb el suport de la Fundació Escacc, és esbrinar fins a quin punt el tractament que els mitjans de comunicació catalans han donat a la mort de Juan Antonio Samaranch ha tingut en compte totes les facetes de la seva trajectòria humana i política. Publicar aquest dossier una setmana després de la seva mort no és una decisió arbitrària, sinó que ve motivada per la constatació que, en aquest cas concret, la unanimitat política i mediàtica a l'hora de silenciar o matisar els aspectes més controvertits de la vida de Samaranch reclamava una eina de contrast el més urgent possible, quan el tema encara estigués viu a les redaccions. D'altra banda, l'imperatiu temporal ens obliga a limitar en certa mesura l'abast de l'informe. El dossier se centra en la premsa escrita –generalista i esportiva-, la premsa digital i el Telenotícies. El dossier també analitza el ressò del cas a la premsa internacional de més prestigi i el paper que han jugat les xarxes socials com a contrapès informatiu.

L'objectiu d'aquest informe és avaluar fins a quin punt el relat sobre la mort de Juan Antonio Samaranch ha contemplat totes les facetes de la seva persona o bé n'ha obviat els punts més controvertits, construint una visió distorsionada del personatge.

A l'hora d'elaborar-lo s'han tingut en compte:

- Els continguts publicats pels diaris d'informació general catalans o amb edició catalana (*La Vanguardia*, *El Periódico*, *El País*, *Avui*, *El Punt*, *ABC*, *La Razón* i *Público*) els dies 22 i 23 d'abril (123 articles en total, entre cròniques, obituaris i articles d'opinió).
- Els continguts publicats per la premsa esportiva catalana (*El Mundo Deportivo*, *Sport* i *El 9 Esportiu*) els dies 22, 23 i 24 d'abril. Samaranch protagonitza 59 pàgines.
- Els continguts dels principals diaris digitals catalans (Vilaweb, Avui.cat, LaVanguardia.es, 3cat24.cat, E-notícies, El Debat, Nació Digital, Directe, Crònica, Tribuna i La Malla)
- Les edicions migdia i vespre dels Telenotícies de TV3 dels dies 21 i 22 d'abril. El Telenotícies obre totes les seves edicions –migdia i vespre- dels dies 21 i 22 amb notícies sobre el president d'honor del COI i hi dedica el següent temps: TN Migdia 21 d'abril, 11 minuts (de 63); TN Vespre 21 d'abril, 10 minuts (de 24); TN Migdia de 22 d'abril, 12 minuts (de 56); TN Vespre de 22 d'abril, 9 minuts (de 36).

L'informe analitza si, a l'hora de construir el seu relat sobre Samaranch, aquests mitjans han tingut en compte tres aspectes concrets de la seva trajectòria:

- El seu passat franquista com a militant de Falange, Delegado Nacional de Deportes i president de la Diputació de Barcelona durant la dictadura.
- Les denúncies i escàndols de corrupció que van afectar la seva gestió al capdavant del Comitè Olímpic Internacional (COI).
- La reforma de la Carta Olímpica del COI, aprovada l'any 1996 sota el mandat de Samaranch, que des de llavors impedeix la participació de les nacions sense estat (entre elles Catalunya) en els Jocs Olímpics.

3. La militància franquista

Juan Antonio Samaranch va fer carrera política en el règim franquista, al qual s'havia adherit durant la guerra. Es va afiliar a la Falange, el partit únic, i fins a les darreries del règim, com mostren els testimonis gràfics, va lluir camisa blava i jaqueta blanca de jerarca de la dictadura, a més de realitzar en públic la salutació feixista. Delegado Nacional de Deportes el 1966 i president de la Diputació de Barcelona el 1973 per nomenament del dictador –per a qui sempre va tenir paraules d'elogi–, quan aquest va morir es va apartar de la primera línia política després d'un intent fracassat de participar-hi a través del projecte Concòrdia Catalana.

3.1 La premsa en paper

Del total d'articles publicats per la premsa en paper sobre la figura de Samaranch (123), n'hi ha 39 que esmenten la seva militància franquista. Ara bé: en la majoria d'ocasions aquesta faceta de la seva trajectòria és matisada o justificada per diversos motius. És el cas, per exemple, de l'article *El niño que quería dirigir el deporte* (*El País*, 22 d'abril). Després d'esmentar que Samaranch “*tuvo sus luces y sus sombras*”, el rotatiu del grup Prisa afirma que “*sufrió muchos ataques al llegar a la cumbre, como si hubiera sido el único caso a escudriñar de las dos Españas*”. L'article afirma que “*él supo reconvertirse a su manera*”. En la mateixa edició, en l'article *El arte de la adaptación política*, *El País* justifica la militància feixista de Samaranch com una conseqüència directa de la seva condició social. L'endemà, Xavier Vidal Folch, en el seu article *No olvides el chocolate* (*El País*, 23 d'abril) afirma que Samaranch va vestir “*Camisa azul como tanta de la gente bien textil por el empujón de las patrullas [de control]*”.

També *El Periódico* matisa la militància franquista de Samaranch, i ho fa recuperant unes paraules del propi president honorífic del COI a l'article *Samaranch se'n va amb 89 anys enmig del reconeixement unànime* (22 d'abril): “*Som milions els que vam tenir un càrrec en el franquisme. És una qüestió d'edat. Va ser una època d'Espanya i tots hem tirat endavant*”. *La Vanguardia* segueix la mateixa línia: en el seu article *Un barcelonés universal* (22 d'abril) afirma que “*en la España de Franco centró su actividad política en el pragmatismo y el desarrollo del deporte*”.

El mateix fa *El Mundo* en el seu article *Catalán universal y forjador del espíritu olímpico* (22 d'abril): “*Aunque fue procurador en cortes y consejero nacional del Movimiento, navegó por el franquismo sin hundirse en sus lodos e ingresó en la democracia con la credibilidad necesaria para ocupar en ella un sitio de honor*”. L'articulista Arcadi Espada rebla el clau en el seu text *Para sustituir a la guerra civil*: “*Su trabajo como Delegado de Deportes franquista fue un acto de limpieza y regeneración*”, afirma Espada. “*Es verdad que hizo su trabajo con las leyes de la dictadura, las mismas leyes que aplicaban los fiscales Mena y Villarejo y que encuadraban los artículos de conmemoración y glosa franquistas del joven Manuel Vázquez Montalban*”. L'ABC, en el seu article *Muere Samaranch, se apaga la gran llama del olimpismo*, arriba a donar legitimitat democràtica a unes eleccions franquistes: “*Esa fama le llevó a ser elegido procurador por el tercio familiar más votado de toda España: 530.000 votos en Tarragona, sin pucherazo, sin trampa, sin cartón*”.

Entre els dies 22 i 23 d'abril, només es publiquen sis articles (d'un total de 123) on s'esmenti el passat franquista de Samaranch i no es justifiqui o matisi la seva filiació amb la dictadura amb arguments diversos: l'article *El senyor de tots els anells*, publicat per l'*Avui* i *El Punt* en el marc d'*El 9 Esportiu* (22 d'abril), la crònica *La biografia de la discòrdia* (*El 9 Esportiu*, 23 d'abril), i els articles d'opinió *Garzón i Samaranch*, de Saül Gordillo (*Avui*, 22 d'abril), *Samaranch, far de l'independentisme*, de Carles Ribera (*Avui*, 23 d'abril), *Samaranch*, de Desclot (*Avui*, 23 d'abril), i *Olvidos olímpicos* (*Público*, 23 d'abril).

Cal esmentar també que els únics diaris que publiquen fotografies de Samaranch de l'època franquista són l'*Avui* i *El Punt*, a partir de la seva edició conjunta amb *El 9 Esportiu*, per bé que no són el motiu gràfic central de les informacions.

3.2 La premsa digital

El consens sobre a l'hora de silenciar o justificar la militància feixista de Samaranch és molt diferent en la premsa digital. En aquest cas cal destacar el rellevant paper jugat per Vilaweb, que ja en la primera notícia sobre la mort del president honorífic del COI titulava *Juan Antonio Samaranch es mor sense haver passat comptes pel passat franquista* (21 d'abril). La línia de les informacions dels dies següents va ser la mateixa: *Catalunya vetlla amb els màxims honors un dels darrers dirigents del franquisme* (22 d'abril) i *El país oficial enterra Samaranch amb pompa i cerimònia* (23 d'abril). L'endemà, Vilaweb encara va informar sobre la *Xiulada al Camp Nou en el minut de silenci a Samaranch* (24 d'abril). Cal esmentar també que el diari digital va optar per destacar des del primer moment diverses imatges de Samaranch dels anys seixanta i setanta, on aquest apareix vestit amb la camisa blava pròpia de la Falange, realitzant la salutació feixista o al costat del dictador Francisco Franco.

La resta de la premsa digital catalana també destaca la militància franquista de Samaranch: ho fa el 3cat24.cat amb notícies com *La Comissió per la Dignitat considera una 'vergonya' que s'honorï a Samaranch al Palau de la Generalitat* (22 d'abril), *ICV rebutja canviar el nom a l'Estadi Companys pel de Samaranch pel seu 'passat no democràtic lligat al franquisme'* (23 d'abril) o *Puigcercós diu que Samaranch va actuar com un 'espanyol enemic de Catalunya' impeding un comitè olímpic català* (23 d'abril). Una dada a tenir en compte és que la majoria d'aquestes informacions no són producció pròpia del 3cat24.cat, sinó que són servides per l'Agència Catalana de Notícies (ACN).

La resta dels principals mitjans digitals catalans (E-notícies, El Debat, Nació Digital, Directe, Crònica, Tribuna i La Malla) també esmenten el passat franquista de Samaranch en les seves cròniques en major o menor mesura.

3.3 El Telenotícies

Les edicions del dia 21 d'abril del Telenotícies esmenten en una peça biogràfica sobre Juan Antonio Samaranch el seu pas per la Diputació de Barcelona durant el franquisme i la seva gestió com a Delegado de Deportes del règim. L'*off* de la notícia afirma que Samaranch "va saber sempre adaptar-se a on bufava el vent" i que el que veritablement l'engrescava "era l'esport". En aquesta peça apareixen declaracions de l'economista Josep Maria Ureta explicant una suposada reacció de Samaranch el dia de la mort del Dictador, quan hauria modificat el discurs oficial que li havien redactat com a president de la Diputació de Barcelona amb l'objectiu de no esmentar tant el paper de Franco i exaltar la figura del

llavors príncep espanyol Joan Carles I.

Les edicions del dia 22 d'abril del Telenotícies, amb connexions en directe amb la capella ardent de Samaranch al Palau de la Generalitat, no contenen cap referència al passat franquista del personatge.

4. Els casos de corrupció al capdavant del COI

Un cop instaurades les institucions democràtiques, Samaranch va ser destinat com a ambaixador a Moscou, va anar teixint la xarxa d'influències que el portarien a la presidència del Comitè Olímpic Internacional el 1980. Des d'aquesta posició va potenciar el professionalisme dels esportistes participants i el negoci econòmic dels jocs olímpics i va propiciar la seva celebració a Barcelona el 1992. També es va veure envoltat per denúncies de corrupció, que van arribar al seu punt més àlgid arran de les denúncies de suposat nepotisme i compra de vots en la concessió dels Jocs Olímpics de d'hivern de 2002 a Salt Lake City. També va causar polèmica la designació del seu propi fill com a delegat al COI.

4.1 La premsa en paper

Dels 123 articles publicats arran de la mort de Samaranch en la premsa generalista, només 12 esmenten en algun moment els casos de corrupció detectats durant la seva gestió al capdavant del COI. Qui ho fa amb més claredat és l'*Avui* i *El Punt*, a través d'*El 9 Esportiu*, en l'article *El senyor de tots els anells*, on explica que Samaranch "va sortir indemne dels casos de corrupció del COI". I afegeix que "Samaranch es va mostrar satisfet de tot el que havia fet, tot i que va lamentar la feina inesperada que se li va girar els dos darrers anys. La culpa? La corrupció detectada en la concessió dels Jocs d'hivern del 2002 a Salt Lake City".

A excepció d'*El 9 Esportiu* –i, per extensió, de l'*Avui* i *El Punt*–, en les poques informacions que esmenten els casos de corrupció durant el mandat de Samaranch al capdavant del COI l'autor matisa la responsabilitat que hauria tingut Samaranch en les irregularitats detectades. Un bon exemple és, de nou, l'article d'*El País* *El niño que quería dirigir el deporte*, on s'explicita en aquests termes: "*Samaranch regateó las sombras de la corrupción, siempre sabidas, pero también interesadas, para hincarle el diente [...] Samaranch, que debió incluso torear delante del Congreso de Estados Unidos como si el resto del mundo no fuera en absoluto corrupto*".

Altres rotatius, com *El Periódico*, esmenten els casos de corrupció de forma tangencial, sense donar-ne gaire dades i reproduint declaracions autoexculpatòries del propi Samaranch: "Si s'ha de netejar, netejarem", va assegurar [Samaranch] al sortir a la llum que almenys 10 membres del COI havien acceptat que els seus fills rebessin beques per estudiar en universitats de l'estat de Utah a canvi de recolzar la candidatura de Salt Lake City. Samaranch va treure l'escombra". Malgrat aquesta darrera afirmació, el rotatiu del Grup Zeta no especifica en què es van concretar les suposades mesures anticorrupció aplicades per Samaranch.

Les referències als escàndols de corrupció davant del COI també apareixen en articles que reproduïen textos sobre la seva mort publicats per la premsa internacional. És el cas, per exemple, de l'article '*Olvidar' no se conjuga en inglés* (*El Mundo*, 23 d'abril), on es reproduïen fragments de textos crítics amb Samaranch publicats per la premsa anglosaxona, ressaltant que els mitjans britànics i nord-americans sempre n'havien criticat la gestió al capdavant del COI.

Durant els dies 22 i 23 d'abril cap rotatiu, ni tan sols *El 9 Esportiu*, publica un article centrat exclusivament en els casos de corrupció que van afectar el mandat de Samaranch al COI.

4.2 La premsa digital

En el cas de ressaltar els casos de corrupció que van acompanyar la gestió de Samaranch al capdavant del COI, Vilaweb és el mitjà digital que destaca més aquest aspecte. Ho fa en peces com *Catalunya vetlla amb els màxims honors un dels darrers dirigents del franquisme*, fent-se ressò dels articles que publica al respecte la premsa internacional, o *El país oficial enterra Samaranch amb pompa i cerimònia*, on s'esmenta que "l'home de l'esport de Franco [en referència a Samaranch] va protagonitzar alguns dels escàndols més sonats de l'olimpisme internacional, com el dels suborns de la candidatura de Salt Lake City (EUA) dels Jocs Olímpics del 2002, a canvi de la nominació. Quan la corrupció es va fer pública, Samaranch es va avenir a fer saltar deu membres del COI".

El 3cat24.cat esmenta els casos de corrupció només de forma tangencial i només en dues notícies: *Mor el president honorífic del Comitè Olímpic Internacional, Joan Antoni Samaranch*, i en el recull de premsa *La premsa internacional destaca la contribució de Samaranch a l'esport mundial*. L'Avui.cat ho fa reproduint l'article *El senyor de tots els anells* (22 d'abril), d'El 9.

La resta dels principals mitjans digitals catalans (E-notícies, El Debat, Nació Digital, Directe, Crònica, Tribuna i La Malla) també esmenten els casos de corrupció de Samaranch en les seves cròniques, per bé que aquests tenen molt menys protagonisme que el seu passat franquista.

4.3 El Telenotícies

Les edicions del dia 21 d'abril del Telenotícies esmenten de forma breu en una peça biogràfica sobre Juan Antonio Samaranch que la seva gestió va estar afectada per casos de "corrupció i dopatge". Les edicions del dia 22 d'abril del Telenotícies, amb connexions en directe amb la capella ardent de Samaranch al Palau de la Generalitat, no contenen cap referència al tema, ni tan sols en els moments en què es fan ressò dels articles publicats per la premsa internacional sobre el personatge.

5.El fre a les aspiracions olímpiques de Catalunya

Fins el 1996, la Carta Olímpica del Comitè Olímpic Internacional (COI), que estableix quins països poden participar als Jocs Olímpics, considerava que sota el concepte de “país” s’hi englobava “tot país, estat, territori o part de territori que el COI consideri, en la seva absoluta discreció, com a zona de jurisdicció del comitè olímpic nacional que ha reconegut”. Una definició que recollia la filosofia del baró de Coubertin, fundador dels Jocs Olímpics moderns, que el 1911 va parlar de països esportius i no de països polítics.

Hi havia, per tant, una porta oberta a la participació en uns Jocs Olímpics de Catalunya i altres nacions sense estat, i d’aquí les intenses mobilitzacions impulsades per la societat civil catalana durant els anys 80 i 90 per reivindicar el reconeixement d’un Comitè Olímpic Català oficial i poder participar, per exemple, als Jocs Olímpics del 1992 a Barcelona. Un Comitè Olímpic Català que, d’altra banda, ja havia existit a principis de segle XX (va ser creat el 1913, abans de l’existència de cap Comitè Olímpic espanyol).

L’any 1996 i durant la presidència de Juan Antonio Samaranch, el COI va reformar la Carta Olímpica i el concepte de “país” va passar a limitar-se, exclusivament, a “un estat independent reconegut per la comunitat internacional”, amb la qual cosa es truncava tota aspiració olímpica per a l’esport català.

5.1 La premsa en paper

Si els mitjans de comunicació han passat aquests dies de puntetes sobre una part tan important i destacada de la biografia de Juan Antonio Samaranch com és la seva trajectòria franquista i la implicació activa amb la dictadura del principi al final, les referències al paper que ha tingut a l’hora de posar pals a les rodes pel reconeixement internacional de l’esport català han estat gairebé nul·les. De la multitud d’articles, cròniques i textos d’opinió que van publicar-se els dies 22 i 23 d’abril arran de la mort de Samaranch tan sols en dos casos de premsa diària generalista s’ha fet referència al paper actiu de Samaranch en la reforma de la Carta Olímpica. Es tracta de *l’Avui* i *El Punt*, que comparteixen la secció d’esports encartant *El 9 Esportiu*. Tant un com l’altre recollien a les seves portades generals les traves de Samaranch a l’olimpisme català, així com en dos articles d’opinió en el cas de *l’Avui*.

Cap dels altres mitjans escrits editats a Catalunya o amb edició per a Catalunya se n’ha fet el més mínim ressò. Això, tot i haver dedicat a Samaranch, entre els dies 22 i 23 d’abril (els dos posteriors a la mort del president d’honor del COI) una cobertura quantitativament molt important: *La Vanguardia* hi dedica 17 pàgines, *El Mundo* 13, *El Periódico* 10 o *El País* 9, a més de les corresponents portades i editorials. En canvi, *l’Avui* i *El Punt* hi han dedicat 8 pàgines entre els dos dies.

L’única referència a la reforma de la Carta Olímpica fora d’*El 9 Esportiu* la feia *El Mundo* al seu obituari, però per dir que “[Samaranch] reformarà, modernizándola, la Carta Olímpica”.

5.2 La premsa digital

Una vegada més, ha estat la premsa digital catalana qui s'ha desmarcat de l'uniformisme de la resta de mitjans. En aquest cas, cal fer esment especial a Vilaweb, que durant totes les actualitzacions del dijous 22 d'abril (4) va mantenir un destacat sobre els impediments d'un Comitè Olímpic Català i el divendres 23 publicava una notícia en què més d'un terç de l'espai estava dedicat "l'enfonsament de les aspiracions olímpiques catalanes".

El dijous 22 l'*Avui* opta per publicar també a la seva versió digital l'article *Traves a l'esport català* publicat el mateix dia en paper a *El 9 Esportiu*. No és fins el divendres 23 que altres diaris digitals catalans esmenten del tema, com és el cas de Directe! o LaMalla, arran d'unes declaracions del president d'ERC, Joan Puigcercós, i que l'*Avui* digital també va recollir. El portal E-notícies també va fer-se ressò, en 4 peces –una d'elles un article del propi director editorial– d'algunes veus crítiques a l'actitud de Samaranch en aquesta qüestió.

Altres digitals com EIDebat, Crònica, NacióDigital o Tribuna, tot i explicar el passat franquista i altres ombres de la vida de Samaranch, no es refereixen a la qüestió de la Carta Olímpica.

5.3 El Telenotícies

La cobertura dels informatius de TV3, concretament el programa Telenotícies, va seguir aproximadament els mateixos patrons que la premsa diària generalista. El Telenotícies obre totes les seves edicions –migdia i vespre– dels dies 21 i 22 amb notícies sobre el president d'honor del COI i hi dedica espais de temps considerables, que van des de més del 18% del programa el migdia del dimecres 21 fins quasi el 42% del vespre del mateix dia. L'endemà, al voltant d'una quarta part de tots els Telenotícies encara anava dedicada a tot allò relacionat amb Juan Antonio Samaranch.

Tot i això, en cap cas la reforma de la Carta Olímpica impulsada per Samaranch i el fre que això suposà a les aspiracions olímpiques catalanes va merèixer espai en l'informatiu de TV3. Tot i la important quantitat de peces informatives, connexions i opinions recollides que aquests minuts van permetre, cap va estar dedicat a aquesta qüestió.

6.El ressò a la premsa esportiva

Pel seu especial impacte i audiència, i tenint en compte l'estreta vinculació de Juan Antonio Samaranch amb el món de l'esport, s'ha volgut analitzar de forma específica el tractament que ha donat a la seva mort la premsa esportiva editada a Catalunya. S'han tingut en compte les informacions publicades pels diaris *El Mundo Deportivo*, *Sport* i *El 9 Esportiu* els dies 22, 23 i 24 d'abril. En el cas d'*El 9 Esportiu*, cal fer esment que aquest rotatiu s'encarta diàriament amb l'*Avui* i *El Punt*, que no tenen una secció específica d'esports, i que per tant les conclusions sobre la cobertura realitzada són aplicables també a aquests dos diaris generalistes.

La lectura de la premsa esportiva aboca una conclusió bàsica: *El Mundo Deportivo* i *Sport* no donen rellevància en les seves informacions a la militància franquista de Juan Antonio Samaranch ni a les denúncies de corrupció que han acompanyat la seva gestió al capdavant del COI. Aquests rotatius no només treuen importància a la vinculació de Samaranch amb el règim feixista, sinó que critiquen a aquells que ho ressalten emprant l'argument que aquesta faceta del president d'honor del COI era cosa del passat. En canvi, *El 9 Esportiu* es desmarca d'aquesta tendència, esdevenint l'únic diari esportiu que mostra totes les facetes del personatge. A més, aquest és l'únic rotatiu dels tres esmentats que recorda que sota la presidència de Samaranch el COI va modificar un punt de la Carta Olímpica que tallava definitivament les aspiracions de les nacions sense estat per poder participar algun dia en uns Jocs Olímpics de forma oficial.

6.1 El tractament d'*El Mundo Deportivo* i *Sport*

El Mundo Deportivo i *Sport* dediquen les portades i temes principals de dijous 22 d'abril a la mort de Samaranch. En ambdós casos, els rotatius destinen un total de 14 pàgines, inclosa la portada, a informar sobre la defunció del president d'honor del COI. Els dos rotatius aporten dades sobre els detalls mèdics de la mort, recullen les reaccions de personalitats d'àmbits esportius i polítics de nivell nacional, estatal i internacional, destaquen l'aportació de Samaranch al món de l'olimpisme i recorden el paper que va jugar en la designació de Barcelona com a seu olímpica i els posteriors Jocs Olímpics de 1992. La cobertura del fet compta també amb articles d'opinió que lloen la figura del difunt i nombroses reaccions, sempre en positiu, de personalitats polítiques i esportives.

A l'hora de repassar la biografia del personatge, ambdós rotatius esmenten que Samaranch va ocupar càrrecs en institucions del Franquisme. Ara bé: en parlen de forma molt fugaç i no donen transcendència a aquesta faceta del personatge. *El Mundo Deportivo*, per exemple, quan repassa capítols més controvertits de la trajectòria de Samaranch els posa en boca d'altres mitjans, especialment dels anglosaxons. Aquest és el cas de l'article *El padre de los juegos modernos* (22 d'abril): "*La figura de Samaranch nunca mereció el aplauso unánime y la prensa anglosajona le buscó las cosquillas constantemente, primero por su pasado filofranquista y más tarde por el escándalo de corrupción por la designación de Salt Lake City [...]*".

Sport manté la mateixa línia, però a més a més publica un article d'opinió titulat *Una carrera unida a un pasado* (22 d'abril) en què l'autor, Carlos Galindo, recrimina els qui destaquen el passat franquista de Samaranch: "*Tuvo una historia. Claro que la tuvo. ¿Y quien no...? Pero su pasión fué el deporte. [...] El flirteó con el régimen para llegar al deporte y desde el deporte abrazar el mundo.*" Cap dels dos diaris dedica un article informatiu de producció pròpia a aquesta sèrie d'aspectes.

6.2 El tractament d'El 9 Esportiu

El 9 és l'únic diari d'informació esportiva que informa sobre tots els aspectes de Juan Antonio Samaranch: esmenta les causes de la mort, recull reaccions i recorda que va ser clau en el món de l'Olimpisme i en el fet que Barcelona fos seu olímpica. Ara bé: el rotatiu també recorda de forma destacada el pas de Samaranch per les institucions franquistes. En l'article *El senyor de tots els anells* (22 d'abril), *El 9* destaca que Samaranch va ser "quasi tot el que es podia ser en el franquisme" i que més endavant havia de ser la cara reformista de la transició a Catalunya, una estratègia política que no va reeixir. *El 9* és l'únic rotatiu esportiu que esmenta específicament la militància de Samaranch a Falange en els seus articles. I també publica un article, *L'art de reinventar-se constantment* (22 d'abril) que mostra diversos exemples sobre la capacitat camaleònica que va caracteritzar Samaranch.

Així mateix, en l'edició de 22 d'abril *El 9* dedica l'article *Traves a l'esport català* a informar de la part negativa per Catalunya que va tenir el pas de Samaranch pel COI, esmentant que sota el seu mandat el Comitè Olímpic va corregir un punt de la Carta Olímpica que limita la participació als Jocs de les nacions sense estat. *El 9* és també l'únic diari que es fa ressò de dues valoracions negatives sobre la trajectòria de Samaranch. D'una banda, les de Joan Ridaó, diputat d'ERC al Congrés espanyol, que afirmava que "de la seva personalitat no es pot sostreure que va ser una persona amb una vinculació molt estreta, com a dirigent, amb l'etapa del franquisme". De l'altra, les d'Osvaldo Gil, expresident del Comitè Olímpic de Puerto Rico que assegurava que Samaranch "era el més semblant al rei perquè es donava luxes de tota mena".

En la seva edició del 23 d'abril, l'endemà del funeral de Samaranch, *El 9* dedica tres pàgines a informar del fet. A més a més, publica una contracrònica on fa balanç del tractament informatiu de la mort del president d'honor del COI. Titulat *La biografia de la discòrdia*, l'article remarca que la premsa espanyola i també catalana ha ocultat els capítols més controvertits de la vida de Samaranch i destaca que només la premsa anglosaxona, històricament crítica amb la seva gestió, havia posat èmfasi en destacar la seva vinculació amb el règim feixista de Franco, sense oblidar les polèmiques pels afers de dopatge i corrupció que van aparèixer durant la seva presidència del COI.

7.El tractament de la premsa internacional

El tractament que la premsa internacional ha donat a la mort de Samaranch ha diferit en gran mesura de la cobertura realitzada per la premsa del país. Per norma general, les capçaleres de més prestigi d'arreu del planeta han destacat els aspectes més controvertits de la trajectòria de Juan Antonio Samaranch. El mateix home que després de morir el 21 d'abril rebia honors d'Estat a Catalunya és acusat per la premsa internacional de ser el responsable d'introduir la corrupció dins el COI amb sentències tan dures com les del *The Times*, que titulava *L'home que va robar la innocència olímpica*, o les de l'austríac *Kurier*, que afirmava que el president vitalici del COI estava "al servei dels feixistes".

6.1 Samaranch i la corrupció al COI

Un dels articles més crítics amb la gestió de Samaranch és el que publica Matthew Syed a *The Times* (22 d'abril). "Si voleu entendre l'evolució de la corrupció institucionalitzada, un bon lloc per començar no és el Palau de Westminster o la City de Londres, sinó un edifici impressionant a la ciutat suïssa de Lausana", ironitza Syed. "Fou allà on Juan Antonio Samaranch, mort ahir, va dirigir el moviment olímpic modern durant més de dues dècades, transformant una organització esportiva *amateur* en una empresa de dimensions colossals". Repassant una trajectòria personal envoltada de luxe, Syed acusa Samaranch de traïr l'esperit olímpic en benefici del seu propi interès, dels dirigents de l'organisme i de la seva pròpia família, quan va forçar el nomenament el seu fill com a membre del COI.

Amb un to menys bel·ligerant, el corresponsal de la BBC especialista de olimpisme, Adrian Warner, descrivia Samaranch com "una controvertida figura", i si l'acusa d'alguna cosa, més aviat és de passivitat: "Va fer dels Jocs una màquina de fer diners, però va fallar a l'hora de frenar la perillosa cultura de la corrupció".

Seguint la línia de Warner, Jeré Longman, pel *New York Times*, també recorda que el mandat de Samaranch "va estar tacat per l'escàndol". Després de destacar el creixement espectacular que va experimentar el COI durant els 21 anys que Samaranch va estar-hi al càrrec, Longman afirma que el president vitalici de l'entitat olímpica "havia arribat a tolerar certs graus de corrupció" i que s'aliava amb personatges "de dubtosa reputació".

El diari francès *L'express* aprofita la mort de Samaranch per tornar a publicar un article que li van dedicar a finals de gener de 1999 on ja es feia ressò de les denúncies de corrupció al capdavant del COI. "Amb ell, la clau és participar dels beneficis". Així mateix, *L'express* recorda que un diari japonès, l'*Asahi Shimbun*, va publicar que un mes abans de la designació dels jocs olímpics d'hivern de 1998, Samaranch va rebre com a regal una espasa Samurai valorada en uns 30.000 euros. Com no podia ser d'una altra manera, la ciutat escollida fou Nagano.

6.2 El passat franquista de Samaranch

La premsa internacional ha fet referència de manera majoritària al passat franquista de Juan Antonio Samaranch. Les referències al seu passat són presents a gairebé totes les cròniques.

L'Stampa italiana, per exemple, ho esmenta en la primera frase de la seva crònica publicada el 22 d'abril: "El seu obscur passat amb la camisa blava falangista l'ha acompanyat tota la vida, fins la tomba". O l'austríac *Kurier*, que després de recordar la fotografia de 1974, on apareix Samaranch fent la salutació feixista a les acaballes del règim, afirma que el dirigent estava "al servei dels feixistes" i recorda una cita de Samaranch sobre el dictador feta anys després de la seva mort: "Franco va aportar a Espanya el major període de pau i prosperitat en molts segles".

8.L'impacte en les xarxes socials

És també el propòsit d'aquest dossier analitzar l'impacte que ha tingut la mort de Juan Antonio Samaranch en les xarxes socials d'Internet. Si bé la majoria de mitjans de comunicació convencionals del país –excepció feta del rotatiu *El 9 Esportiu*– han silenciats o matisat els aspectes més polèmics de la trajectòria del personatge, la mort del president d'honor del COI ha tornat a demostrar la potència d'altres dinàmiques informatives: el sector digital català, les xarxes socials i el fàcil accés a la premsa internacional han compensat la balança.

7.1 L'impacte de la mort de Samaranch a Facebook

Un cop d'ull a Facebook permet calibrar l'impacte que ha tingut la mort de Samaranch en aquesta xarxa social. Una trentena de grups i pàgines han aparegut en aquesta xarxa des de la mort del president d'honor del COI. De tots ells, els que han rebut més adhesions són obertament contraris a la seva figura: amb dades del 25 d'abril, la pàgina *Good Bye Samaranch: un franquista menys!* (4.277 seguidors) i els grups *No al minut de silenci per Samaranch al Camp Nou!* (8.761 adherits) i *No a la capella ardent de Samaranch al Palau de la Generalitat* (742 adherits) eren els més nombrosos. Per contra, la pàgina *Homenaje postumo a Juan Antonio Samaranch* reunia 879 seguidors, i una sèrie de pàgines impulsades en diferents països en homenatge a l'expresident del COI reunien uns pocs centenars de seguidors més.

L'impacte de Facebook i de la premsa digital va poder calibrar-se el dissabte 24 d'abril al Camp Nou, a partir de la convocatòria d'una xiulada al minut de silenci per la mort de Samaranch que va concretar-se en una sonora cridòria al camp. L'esdeveniment a Facebook convocant a la xiulada va reunir 1.489 adherits. L'esdeveniment en la mateixa xarxa social que reclamava silenci durant el minut de silenci, només un.

7.2 L'impacte de la mort de Samaranch a Youtube

Un altre lloc web on la mort de Samaranch ha tingut un impacte important és YouTube. El mateix dia de la mort del president del COI, va aparèixer a la xarxa el vídeo titulat *Samaranch elogia Franco (escolteu l'audio, en espanyol)*. El clip recull unes declaracions de Samaranch elogiant el dictador realitzades poc temps de la mort de Franco, en qualitat de president de la Diputació de Barcelona, càrrec franquista que ocupava en aquell moment. El vídeo va començar a difondre's per les xarxes socials de forma instantània, i el diumenge 25 d'abril havia estat visionat 6.425 vegades. Altres vídeos sobre Samaranch penjats a la xarxa de forma més o menys simultània reuneixen menys visites: la notícia de RTVE sobre la mort del president del COI, per exemple, n'acumula 2.966. El vídeo amb les declaracions feixistes és el més visionat amb el *tag* Samaranch.

- 1. El passat franquista de Samaranch no ha estat silenciats pels mitjans de comunicació.** Tan els principals rotatius catalans com TV3 han fet referència a aquesta qüestió. Ara bé: **no ha estat aquesta militància el punt central del discurs mediàtic, que s'ha basat en lloar la trajectòria esportiva del president honorífic del COI.**
- 2. En la majoria d'ocasions, els mitjans han justificat o matisat l'adscripció de Samaranch al règim franquista per les circumstàncies socials i polítiques de l'època i sense donar excessius detalls de les responsabilitats polítiques que va tenir durant la dictadura.** Ho han fet a través d'articles informatius que **han incorporat importants dosis d'opinió i interpretació**, i a través de nombrosos bitllets d'opinió. Només *l'Avui* i *El Punt*, a través d'*El 9 Esportiu*, i la premsa digital i de forma molt destacada Vilaweb, han centrat part o la totalitat del seu discurs en destacar de forma crítica l'adscripció al feixisme de l'expresident del COI.
- 3. Els casos de corrupció que van afectar la gestió de Samaranch al capdavant del COI han estat silenciats de forma majoritària pels mitjans de comunicació.** Només s'han esmentat molt de passada en alguns rotatius –en especial *l'Avui* i *El Punt*, a través d'*El 9 Esportiu*– i de forma molt tangencial al Telenotícies de TV3. Cap mitjà de comunicació ha entrat a fons a l'hora d'analitzar la implicació de Samaranch en la gestió dels casos de corrupció olímpica que van sorgir a la llum durant el seu mandat.
- 4. Les traves de Samaranch a la internacionalització de l'esport català, a través de les modificacions a la Carta Olímpica del COI aprovades durant el seu mandat i que vetava l'accés als Jocs a les nacions sense estat, han estat totalment obviades.** L'única excepció en aquest sentit torna a ser, en el cas de la premsa escrita, *El 9 Esportiu*, que és l'únic mitjà que ha abordat aquest aspecte a fons.
- 5. El tractament de la premsa esportiva editada a Catalunya, amb l'excepció d'*El 9 Esportiu*, ha estat totalment acrític amb la figura de Samaranch.** *El Mundo Deportivo* i *Sport* tracten de forma tangencial el passat franquista del personatge i ressalten sobretot la seva carrera esportiva. Sobre els casos de corrupció al COI durant el seu mandat, ambdós rotatius ressalten que Samaranch els va combatre amb èxit. **El paper d'aquests mitjans és especialment rellevant tenint en compte la seva nombrosa audiència, i per tant, resulta especialment greu el tractament esbiaixat que fan de la figura de Samaranch.**
- 6. Els mitjans de comunicació internacionals han destacat amb especial contundència el passat franquista de Samaranch. Alhora, també han destacat en positiu alguns aspectes de la seva trajectòria olímpica.** Rotatius de prestigi com *The Times*, *New York Times*, *L'Express* o *L'Stampa* han explicat totes les facetes del personatge, incloses aquelles més controvertides. A l'hora d'explicar el ressò internacional de la mort de Samaranch, els mitjans catalans han evitat en gran mesura difondre articles crítics amb la seva figura, i si ho han fet, han justificat la publicació dels textos amb l'argument que els mitjans anglosaxons sense havien estat crítics amb la seva gestió.

- 7. L'impacte de les xarxes socials, sumat al tractament que han donat al cas els nous diaris digitals, ha estat el principal contrapès al discurs dominant sobre Samaranch.** Fa pocs anys la cobertura dels mitjans de comunicació convencionals de la mort de Samaranch hauria tingut uns efectes sobre l'audiència molt diferents que els actuals. Més enllà de quines siguin les noves fonts d'informació a les que ha recorregut l'audiència per contrastar el discurs dels mitjans convencionals, allò interessant és que **el cas Samaranch apunta al final de les audiències captives.** El percentatge de públic que només s'informa per televisió o per un sol diari baixa progressivament. I, per tant, és cada vegada més difícil amagar una notícia o el costat fosc d'un personatge.
- 8. La cobertura mediàtica de la mort de Samaranch evidencia el poc esperit crític i el seguidisme envers les línies marcades pel poder polític i econòmic de la majoria dels mitjans catalans.** Malgrat la incidència dels mitjans digitals, les xarxes socials i algunes excepcions entre els mitjans convencionals, cal concloure que **la mort de Samaranch ha estat per als grans mitjans de comunicació un exercici col·lectiu de desmemòria, i en alguns casos, de manipulació directa de la història.**